

Т Р А К Т А Т Ъ

de comerț între Moldova și Anglia din anul
1588, 27. Август. Iamă 9. Февраріе.

Pe lângă documentarea dată din N. 11 al
Фойлетонului Zimbrului din trecut, am descrie
tratatul de comerț încheiat de Petru Șaion
al Moldovei cu Ambasadorul englez William
Харворне, аșteзи cu mare plăcere auzind
четирilor nostri, că D. ca Vornicul Костакі Хэр-
тзані, din căлătorіа са din Anglia pînă la
Оксфорд, черчетуंडэ despre documentul ачесту
importanтэ, аз авту порочіре сь аеле колекція
днтрагь а D. Hackluyt din 4 томьри тарі фръмось
тіпъріте ші віне legate din аня пьблікьреі лор
1599. Ла фаца 290 а Томълаі П, се аоль дн
латінеште ші днглезеште ку data din 27. Август
1588 documentul ачесту преціоь днпрезнь ку
о поцііе а кьлторіеі ачестві Амьасадорь прін
Молдова, аольтоаре ла фаца 289. Din кьпрінсэ
ачестві трататъ орі чіне ва відеа о довадь піпъіть
къ ші днп днпнареа Молдовеі ла Тьрчі дн 1511,
еа тотъ аз фостэ рекупокутъ де Статъ Сьверань
пътуंडэ днкіе днпъ 77 ані трататъ де а дрентъла
къ о пьтере mare ка Anglia.

Noi мьлдушмъ дн пьблікь D. caлe Ворнікьлаі
К. Хэртзані пентру вьлътатеа че аз авту де а
ні коньніка текстъла латінь аутентікь, днпрезнь
къ традъчереа са дн ромънеште.

Іатъ поціа ші трататъла чітатъ :

Днтьрпнареа Домьлаі Віліам Харворне де
ла Константинополи не зекатъ ла Лондра аня
1588.

„Ез ам пьрчесь din Константинополи аз 30

persoane din сѣіта ші фамиліа mea, дн треі Ав-
густъ. Третьуंडэ прін дьріле Трачіа, mare автэ
се вземште Romania mare, Valahia ші Moldavia,
ацізпътуंडэ аічі дн чінчі Септемврие, днпъ реко-
mendация Сьлтанълаі, ам фостэ прімїтэ ку mare
кьртеніре де кьтрь Петру domьла актъла ал ачестеі
дърі, де реліція греческь, ку mare ам днкіетэ
tratatъ, ка сьдіціі Маіестьдеі Сале (Regina En-
gliterей) фькьтуंडэ comerț дн ача дарь сь пь-
теаскь пьмаі треі ла сьтэ прекът пьлтеаскь ші
сьпъшїі лзі днсьшїі ші аі алтор націіні.“

Трататъ де comerț днтре Молдова ші
Anglia.

Noi Петру din грація лзі Dьmьнезез, прінчїне
ал Valahiei ші ал Moldavei, фачетэ кьпокукъте
прін ачеста тьтърора кьрора се кьвіне саз се ва
кьвені, къ ам днкіетэ ачесту трататъ ку тьрїтэла
Domьла Віліам Харворне, амьасадоръ преа стрь-
лчїтеі ші преа пьтерпїчеі Doamnei Doamnei Елі-
савета, din грація лзі Dьmьнезез реціна Англїеі,
Франціеі ші Івернїеі (Irlandei) не лъпъ серенїсі-
тэла ші potentісімэла днпъратъ ал Тьрчїлор, дн
modъла фръторїз : адїкь ку де астьзі днпїнте, сь-
діціі ші тоді негьдіторїі Серенїтьдеі сале сь аївъ
вое де а петрече ші а зьвѣла прін дара поастрь,
де а негьдіторї, де а вінде, ші а днкіеіа контракте,
ва днкъ ші а днтрепїнде ші а фаче тоате кьте
ле чере соціетатеа ші фолосэла comerțулаі ші ал
віедеі оменешті, фьрз чеа маі шїкь контразічере
саз днпедекаре, фьрз днсь а се кьлава дрентъла
ностръ де а лза вамъ; адїкь, ка де ла фїекаре
лькьр дн предъ де зна сьтэ гальенї сь не деіе
треі. Ачеста днтьрїмъ прін ачест ашезтьмътэ.
Спре маі tare кредїндэ ам пьсь сїцілэла поастрь.
Datъсаз дн кьстреле поастре дн 27 але лнеі
Августъ, аня Domьлаі 1588.“

„Petrus, Dei gratia princeps Valachiae et Moldaviae, significamus praesentibus, universis et singulis, quorum interest ac intererit, quod cum magnifico domino Guilielmo Hareborne, oratore Serenissimae, ac potentissimae dominae Elisabethae Dei gratia Angliae, Franciae, ac Hiberniae Reginae apud Serenissimum ac potentissimum Turcarum Imperatorem hanc constitutionem fecerimus: Nimirum ut dehinc Suae Serenitatis subditis, omnibusque mercatoribus integrum sit, hic in provincia nostra comorandi, conversandi, mercandi, vendendi, contrahendique imo omnia exercendi, quae mercaturae ac vitae humanae societas ususque requirit, sine ulla alicuius contradictione, aut inhibitione; salvo ac integro tamen jure Telonii nostri; hoc est, ut a singulis rebus centum ducatorum pretii, tres numerent. Quod ratum ac firmum constitutione nostra haberi volumus. In cujus rei firmitus testimonium, sigillum nostrum appressum est. Actum in castris nostris die 27 mensis Augusti, anno Domini 1588.“

(„Din Zimbru“)

О КОЛЕКТЪ МОЛДОВЕНЕАСКЪ

пентръ армата алиатъ ши примиреа еи

Соарта Принципателор Дънърене есте атът де етръне легатъ къ квестіеа чеа маре а Ориентъли, къ тоаде евеніментіле атингътоаре фак а вате iniimie локвиторілор, карі дін астъ лътъріре аштеантъ зи виитор чеі ва днкиземъли а пъши пе калеа дрептълълі лор ши а проуъширеі секълъли. Де ачеа opiniea пълъкъ аз вртъріт къ чел маі віз интерес тоате фазеле ачестеі квестіі де ла пасаціа позлълі Ръвикон пълъкъ ла трізмътриле армілор алиате, еар позтатеа кърдеі Севастополъли аз ресънат дн Принципате дн тезъла акламацилор денерале. Лънд аминте къ че преуъ с'аз рескъмътраг іст маре реъзатат, Молдовеніі, чес астъки маі днавъциді де sentimente де кът де авері аз дескіс о съвскріере дн фаворъа ръвицілор а армілор алиате. Дрепг ачеа аз алес зи комітет дін Екс. Лор D. Хатманъ Г. Костакі-Бълдоръ, D. Борн. П. Маъроіені, министръ де фінанс, ши А. К. Маърокордат. Ачест комітет аз адресат ла ачестеі оказіе днскріеа вртърлор къртъ D. Гарднер кон-

съл М. С. Брітаніче, де ла каре аз приіміт реепънса че де асемеіе іа пълъкъм:

Домъле Консъл!

Ла азъіреа лъріеі Севастополъли, падіеа Молдо-Ромълъ с'аз електрізат: D-воастръ аді пѣтѣт днскші vedea, къ кътъ гръбъре, къ кътъ кълдъроасъ віоніе ноі ам врат трізмъла армілор алиате, ши кътъ днскъртъшире, пѣтем зіче фърдаскъ, ам лѣат ла сервъріле де вкъріа францезілор дін Іані.

Дн міжлокъла манифестациеі ачестеі вкъріі атът де дрепте, о гъндіре де ла сіне аз рѣсъріт дн тоате iniimie Молдоване: ши ачше ачеа де а пі днсоці днкъ дн зи mod маі реал къ ачеле марі евеніменте ши де а лъса деспре сімпатіеа ноастръ зи сѣмпал маі траінік.

Дрепг ачеа о фоае де съвскріере пентръ ръніціі армілор алиате саз аконеріт къ іскълътърі ши ноі Въ рѣгъм, Домъле Консъл, съ віне воіці аі міжлоці приіміреа ачестеі просфоруале дін партиа Гъвернсаві Востръ, тот одагъ къ сома де 4240 галвіні де Австріеа, каре prin DD. Negri ши Ралет се ва денъне ла Константінополи дн тълъа D. ambasadorъла Франціеі.

Нші дндоеалъ къ Франціеа ши Англіеа сълт де ажъне де авте спре а днтімпіна келтвелеа глоріеі лор, ши асте доъ падіі марі, атът де дърніче къ сълдѣле лор, кпоск фоарте віне преуъла де а дедъзна къ денеросітате фъръ ноі, пе партиріі вікторілор лор. Днскъ еле сълт ши де ачше де марінімоасе пентръ де а преуъсі sentimentъла кареле пі днскфелементе дн астъ днккпъраре, спре а пі днвоі ка днпреуъкъ къ еле, съ вшъртъм сѣферіндеае філор съл челор глоріоші, днкът еле нѣ вор трече къ vederea оволта Молдовеі.

Съ кагте нѣ ла пълъкъла де азр, каре лѣ трімітем, чи ла тълъа каре дн просфореазъ ши ла iniimie каре іа дъ. Ноі штім къ каъза нѣтерілор алиате, есте каъза дрептъдѣі, а оменіреі ши а прогресълі; фіе ка ши еле съ нѣ зіте кътъ admirare, сімпатіе ши нѣдежде діштенгъ нѣтеле лор дн Молдова:

Віневоіці, Домъле Консъл, ла астъ оказіе, ши приіміці ростіреа devotamentълі постръ ши ала днагтеі ноастре консідераціі.

Комітетъла де съвскріціе:

Іаніі Декемъріе 1855.

Респонса Консулі Маіестѣі Сале
Британіче.

Кътръ DD. Хатман Георгі Костаки, генерал
инспектор ала миліціеі; D. Ворнік, П. Мавроене,
міністръ де фінанс; D. A. K. Маврокордат.

Domnilor!

Am opore a въ алѣтра копіеа депешей каре
авът ам кънѣтат'о де ла Контеле Кларендон спре
рѣшѣне ла скривоареа каре ши аді фѣкѣт опор
амі адреса на ла Консул Британік, дін партеа ко-
митетъла де съскріере дн фаворъ рѣшідилор аі
арміеі алиате.

Бине воіці Domnilor амі дигъдзі съ тѣ дн-
содеск кътръ сентиментеле ростіте де гъвернъла
Маіестѣі Сале Британіче, ши а въ рѣга де а прімі
опацила мез.

Am опор а фі, Domnii-meі, ал D-воастръ преа
зміліт ши съвзе шеръ.

Іашіі Феврваріе 19 1856 к. п.

Саміла Гарднер,

— Респонса Екс. С. Консулі Кларендон,
Міністръ интереселор спреине.

Іанваріе 31. 1856.

Domnii-me!

Въ дикъшоутигъдъз десуре пріиміреа депешей
Воастре дін 19. Іанваріе, прекут ши каре Ві с'аз
адресат на Консул Британік дн Молдова, де кътръ
комитетъла Молдовенілор, карі аз фѣкѣт о съ-
скріере пентръ шъврареа рѣшідилор аі Арміилор
Алиате. D-воастръ веді шѣртърсісі Комитетълазі
мъдъшпіріе Гъвернълазі Маіестѣі Сале Брита-
ніче пентръ съскріереа Молдованъ, ши а лзі апрѣ-
двіре а импелсълазі шѣршімос, прекут ши а мо-
велор дналте каре ле-аз дндемнат а манифеста
а лор сімпатіе къ пѣтеріле алиате дн лѣпта дн
каре съ аолъ дивълзіці.

Сълт Domnii-me ал D-воастре зміліт ши
съвзе шеръ.

(съскріе) Кларендон.

(Din Gaz. de Moldavia.)

ЛИТЕРЕ ШІ АРТЕ.

Бюлетіна Офіціал пѣвліаъ шѣртъръла Ordin de
зі Domne ca din 8. Феврваріе :

D-лзі Колопелъ Скеліті ал Ноастръ Adi-
тант Ні-аз днѣдошат скоала рекръцілор де къ-
лѣрпте, че аз прелъкрат дн діалектъла націонал
ші каре с'аз ши тіпѣрті дн 300 есемпларе.

Алѣнд дн консідераціе; къ тоате звражѣрле
че поседеазъ асъзі трънеле Прінципатълазі,
дн лімба ромънъ, сълт традѣсе ши прелъкрате къ
осъвіт меріт пріп тръдніка днделегнціре ачелор
свофідері, Noi авем де плъчере а аръга D. Ко-
лопелъ Скеліті а Ноастръ депліаъ мъдъшпіре,
ші снерѣт къ ачеастъ вѣпъ воігъдъ зі на фі де
дндемн на оастеа ромънъ съ фіе днзестратъ де
неапѣрателе звраже млігаре, де каре се сімѣе
невое, къ днкредінцаре къ асѣмене фолосітоаре
лѣкрѣрї ши сервіцііле съвршіте де D-лзі дн
пріиңда оастеі, аз пот де кът а меріта даторніа
ресналѣрле.

Анъла 1856 на се фіе пентръ Ромъніі Прінципа-
телор Дънѣрене, а треіа дін епохеле днсемъ-
тоаре але фіиңдеі лор політіче, Ачеа днтѣ ерѣ да-
теазъ де ла алор колонізаре дн Дачіеа анъла
шѣлтѣрсіреі 105, рѣстаторнічереа гъвернълазі націонал
дн векъла XIII. Формеазъ ера а доза, еар реор-
ганізареа дефініціаъ а Прінципателор, съв епіда
Европеі днсамъ ера а треіа.

Ла асът окасіе с'аз пѣвлікат ла Інстітутъла
Тіпо-Літографікал Албінеі зу Табло амітитор, ал
кѣрѣла съдет с'аз еспрїмат пріп епіграфъла кареле
се аолъ дн скріс съв Табло ши каре дн репродъ-
чет дн термінеде зрѣтѣоаре:

Ромъніі Прінципателор Дънѣрене
105—1856.

Лѣтѣрїреа Табловлазі.

Дн депѣртареа тімълазі ши а докълзі се vede
Roma ши Колона Імператорълазі Траіан, зндѣ
се аолъ съпате фантеле Romanilor ши а лор ко-
лонізаре дн Дачіеа, дъпъ каре с'аз ідеат едіфіціаъ
ал цетенілор попоаре Молдо-Ромъне, ла амбе лѣ-
тѣрї есте хронологіеа Domnitorilor а фіе-кѣрѣі
Прінципат, дъпъ а доза дескълікаре ши фантеле
лор челе маі стрѣлѣчїте, къ стетеле дерілор, прѣсѣ-
каре флѣтѣрѣ wandierele націонале. По недѣста-
лъпъ поарта едіфіціаълазі, сълт статъеле ко-
лѣзі Roman, а оставълазі дін векъла XII, Epocii
гош, Стефан, Negъ, Міхаі, ши прѣсѣ in Africa
поле: Дънѣреа ши Azondanga, паладі-
ал ачесторъ дері. Дн фадъ съв
Ромъніі деесрїтелор треп Traducatoriulu.

директоріе секціонор, пресквітваді дн скоардъ
стрилѣ, дар къ меэла кьрат Ромѣн. Дн Тавло-
нъ с'аз амеэат Календарѣла анѣлазі, къ скоп ка
Ромѣнѣла, кътънд дн ел дн тоате зіеле, съш'і
амітезе че аз фост, къте черкѣри аз трекѣт, ші
ла че есте кемат прин пѣзіреа лецілор ші а дн-
даторірілор четѣдене.

Персоанелѣ каре оігъреазъ дн Тавло.

Къльзгъріде, Сахастра, Плаіеш, Дорованц,
Фемеіа пескарѣлазі, Soldat din Țara-România, Боер
ші Жъпънеасъ, din XIX векъ, Лъпчер Молдован,
Domn din epoca fanariotică, Соціа лзі Стефан
чел маре, Логофѣтѣл Тезѣт ші цінѣнеаса лзі,
Копіа din casă din XIX векъ, Пѣсторі, Фете ші
фемеі Ромѣне din амѣ цери, Платаш, Къріер,
Soldat Moldovan.

Г. Асаки.

Істѣ Тавло літографіѣ не маре формат, се
аолѣ де възаре дн Іашіі, ла Лівреріі, ші ла ре-
зіденціле цінѣтале ла DD. Comisioneri, дн Бъкѣ-
решті ла Лівреріеа D. Ioanidi.

Атѣт дн прівіреа політікѣ кът ші дн ачеа
артістікѣ істѣ Тавло интересант мерітѣ ші лок
дн фіекаре касѣ де адевърат Ромѣн.

(Din Gaz. Moldaviei.)

СОЛІІ

Днтр'о сарѣ Стефанъ інтре Хатмані стѣндѣ,
Плънзіа ресвелѣл че аеа дн гъндѣ
Сѣ маі днтрепрінѣл. Дар апродѣл каре
Ера саптінеа, (пазѣ) дн одаіе апаре.
Ші зіче: Принѣ! черѣ де а днтра
Мързачі маі о сѣтѣ ла Мъріа та.
Че вреѣ де ла міне? Ласѣ ка сѣ віе!
De ei nu mi frik, кіарѣ де арѣ фі о міе!
Бша сѣ дескіде, еі 'нтрѣндѣ сѣ днкінѣ,
Бнѣл ші ворѣште: Ханѣ-алѣ меѣ стѣпѣнѣ,
сѣвѣ
адіеат
Екс. Лс
Ворн. П. дн факторѣ респънзѣторіѣ
Наврокордат. Аче
оказіе днскрісѣла зршѣ

Не Карзікѣ сѣ'лз черетѣ. Маі алесѣ аді снзне:
Кѣ де нзі вреа Doamne повѣ а пі 'лз да,
Ханѣлз къ-а са оасте дараці ва кълка;
Ші'лз ва лѣа днсѣшні прин а са пѣтере
Не лѣсѣндѣ дн зрѣші де кътѣ фокѣ ші фере
Кѣчі тотѣ Молдоваѣлз че ва днѣтлні,
Орі сѣ ва зчіде, орі сѣ ва рові.

Днкъѣтѣ нѣ стіѣнѣ Принѣ, нѣ пѣтѣтѣ аді
снзне

Dei scria te dusemi din a le azi taine!

— Nu amenințări, nu, че прин воі Маниакѣ

Днті трѣміте. Фізі сѣ і 'лз даѣ, тѣ факѣ.

Чи, ачеаа нѣтаі, къ'аз штіѣтѣ пре віне

Че солі сѣ трімітѣ алѣ чере ла міне.

Аштенѣаці, днкліпѣ вроіескѣ а ві 'лз да

Кѣчі дорескѣ къ Ханѣлз а тѣ днпѣка,

Апоі сѣ днтоарче, кътрѣ-апрозі ші зіче:

Не Карзікѣ дн темніді адѣчеді аіче.

Нѣ тѣлѣтѣ ші с аратѣ Мърдакѣ гінерелѣ

Дарѣ оаре калѣлз че стѣ лѣпѣ елѣ? . . .

Ла знѣ семнѣ доклатѣлз палѣшѣ рѣдікѣ,

Ші капѣлз лзі Карзікѣ де-о парте шікѣ!

Чеі ачеаста Принѣ? стрѣлѣ днспѣментаци

Тоді татаріі, асѣелѣ не Карзікѣ пілз даці?

Маі аштенѣаці днкъ, Стефанѣ де ворѣште,

Апоі стріѣлѣ цѣне, цѣне порончеште.

Новезечі ші нове цѣне с'аз адѣсѣ,

Ші дн еле 'ндаѣ соліі тоді с'аз нѣсѣ.

Бнѣ татарѣ дн віеадѣ нѣтаі сѣ опреште,

Дарѣ де насѣ, зреке ші елѣ сѣ чѣпѣтеште,

Днѣлз аста 'лз кіамѣ, ші'і зіче: де-акѣ

Ла 'нгѣнѣатѣді Маниакѣ плѣакѣ ші те дѣ!

Снзне., къ де Стефанѣ асѣелѣ сѣ трѣтеазѣ

Тоді нелецізідіі, къді сѣ днѣнѣфеазѣ;

Ші къ, де маі аре оасте де пердѣтѣ,

Віе, къ де-апатра оарѣ-афі вѣтѣтѣ.

Іа де жосѣ ші тітѣва астѣ сѣндѣратѣ

Іа-о, зікѣ, къ тіне, дѣ не фіѣлз ла татѣ,

Ка сѣ днѣцелеаѣ, кътѣ фрікѣ амѣ

De tagara oaste, mi de ală ei Hană.

Din „K. D. Poes.“

Г. Т.

Ediția mea mi tipărită la
IOANE GÖTT.